

GAG Galerie Garáž Zlín

57. ČIN: Šlehané básně

Sobota, 18. 1. 2020, od 18:00

www.galeriegaraz.cz

Slam poetry je rapový stand-up s přesahem, autorské čtení bez papíru a spousta dalších možností přednesu, představení. Platforma pro lidi, kteří chtějí něco říct a chtějí to říct před lidmi. Záleží na vás, jak tenhle žánr znovuvynaleznete. Můžete být publikem, porotcem, performerem nebo jen bystanderem. Přijďte udělat pořádný kotel, ať to šest honorovaných účinkujících nedostane zadarmo, a nakonec je třeba i trumfnout vlastním číslem.

ADAM EL CHAAR, DŽANEK, TEODOR KRAVÁL, LUMI, VIKTOR HANAČÍK, MARKÉTA RAKETA

Video: <https://vimeo.com/388732020>, edit: Tomáš Heřmánek

Online článek: <http://www.h7o.cz/kraval-v-garazi-basnik-na-slamu/>, text: Adam El Chaar

Fotodokumentace: Matěj Skalický

Kravál v Garáži. Básník na slamu

12. 2. 2020 — Adam El Chaar

Ten slam byl do značné míry následkem mého článku v Hostu (1/2019) jménem „Básnická copy generation“. Kritizoval jsem v něm určitou komercializaci české slam poetry scény. V rozhovoru s aktuálním mistrem Ondrou Hrabalem (2/2019) se Jan Němec na text ptal. Hrabal odpověděl, že článek se mu líbí, ale nesouhlasí s ním. Stejný je můj postoj k české slam poetry scéně. Hrabal ještě dodal jedovatou, ale pravdu, že nikdo nikomu nebrání, aby pořádal komorní akce, které nebudou estrádním hybridem, jak jsem nazval převažující českou produkci. Věděl jsem, že tu rukavici budu muset dřív nebo později zvednout.

Zlínská Galerie Garáž je prostá garáž mezi garážemi, jen tam jede art místo aut. Dostala grant, takže jsme mohli nabídnout honorář. A taky ubytování. Český slam se o tuto důležitou stránku slammerského výletu moc nestará. Veřejné vystoupení před lidmi je psychicky náročné, potenciálně nebezpečné, a tak je správné ho vykompenzovat bezpečným a soukromým útočištěm. Dá se namítnout, že slamer si ubytování může zaplatit z honoráře, ale to nikdy neudělá. Tak jsme jim dali na ruku pět stovek a klíče od kolejí.

Obojetník

Honorář to byl symbolický, a možná i proto dva smluvení aktéři nedorazili. Napřed mě to rozladilo, ale pak mi došlo, že pozůstalý line-up přesně odpovídá mému článku. Respektive oponuje tomu, co jsem v něm kritizoval. Stěžoval jsem si, že sofistikovaný systém českého slamu protežuje vehementní alfa samce. Vyrábí si je na workshopech a na poetry slamech, které jsou jak přes kopírák. Přitahuje jen ovce a vůbec zavedené básníky.

Mně se 18. ledna 2020 podařilo do Zlína přivést básníka, který je zavedený na poetické scéně, ale čerstvě i na slamové, a to ve velkém stylu. Loni na podzim vyhrál jako debutant sokolovské regionální kolo a v pražském, prosincovém finále se umístil šestý ze třinácti. Těžko pohledat takový start-up. Výrazný přednes má vypilovaný z autorských čtení. Jeho básně fungují na papíře i bez papíru. Obvyklé alibi slamu, že je určený jen pro pódium, staví na hlavu.

Teodor Kravál, vlastním jménem Tadeáš Král, jinak ale do profilu úspěšného českého slamera zapadá. O iluze už přišel, slovem se žíví a nazývá ho řemeslem. Pracoval v reklamě, tyká si se sociálními sítěmi. Pořádá literární festival Samý kecy a další podobné akce. Zve na ně „ty, kteří dobře píšou, umí text dobře přečíst a osobnostně mu sedí“, jak uvádí v rozhovoru pro iDNES.cz. Občas spolupracuje s předním představitelem české slamové scény Dr. Filipitchem, který ho zřejmě do slamu narouboval.

Zdá se, že důležitým předpokladem pro slamerství je, když si člověk poezii neidealizuje. Král není izolacionista mého ražení, ale ani manažer poezie jako Filipitch. Vše nasvědčuje tomu, že se na slam nechystá přisát. Je průsečíkem, na který jsme čekali. Tím spíš, že Tadeáš se netváří jako mesiáš.

Nekřiklavý sympat'ák se na české, zlínské i kulturní periferii zjevuje po páté hodině odpolední. Autem urazil čtyři sta čtyřicet kilometrů odkudsi z Karlovarska nebo Ústecka, projel republiku a zaparkoval před Garáží. Jeho motivací k cestování po různých končinách a jejich kulturních akcích je dle rozhovoru pro iDNES.cz: „Návštěva míst, na která bych se asi bezdůvodně nikdy nevydal.“ To vše vysvětluje.

K jeho portfoliu ještě dodám, že samonákladem vydal sbírku *Přehnaných nadějí 43* a v edici časopisu *H_aluze* vyšla sbírka *Pavilon Balast*. V současné době se chystá své básně načíst a vydat na gramofonových deskách v nákladu sto kusů. Žádné YouTube. Jeho pseudonym vystihuje spíš českou slam poetry scénu než jeho. On sám reprezentuje citlivý přístup. Má zvláštní, útrpně uhýbavý, ale zároveň pronikavý přednes. Žádná gesta. Na pódiu ani na papíře. V psaní je civilní, jak si žádá doba.

Evergreen „Sucho“

Pořád nevěřím, že přijel. Tváří se spokojeně, až mysteriózně. Možná tomu taky nevěří. Kromě něj jsou tady z účinkujících Markéta Raketa ze Žlutav, která ve Zlíně navštěvuje gymnázium, a Džanek, který chodí na uherskohradištskou obchodní akademii. A autor článku. Dva oldschoolové a dva highschoolové.

Venku padá první letošní sníh. V sudu plápolá oheň, který kolem sebe soustředí intimní a disperzní publikum. „Pojďte dál, pojd'te dál,“ volám je zevnitř, když usoudím, že bychom možná mohli i začít. Hned jdou jako účastníci zájezdu, kteří už netrpělivě čekali na nějaký podnět. Tvářím se spokojeně a sebevědomě, když jedničku line-upu posílám na pódium, tedy na paletu.

S nenuceným, nenáročným úsměvem vstává z podřepu od sudu s ohněm, který plá oranžovým plamenem. Přichází ve zřejmě ručně pleteném svetru a spouští svůj angažovaný evergreen „Je sucho“. Nebo je to možná parodie na angažovanost, což je možná nová angažovanost. Každopádně je Kravál fanouškem Karla Škrabala a já se od něj dozvídám, že i ten svou angažovanost myslí ironicky.

Na rozdíl od obvyklé slamerské nechuti být první se Kravál přidělené role zhostil bez protestů a jede naplno, přestože před ním nestojí osm set hlav jako ve finále v Meet Factory. Ani nenaznačí, že by se měl nacházet na nějaké podprůměrné akci. Nepošklebuje se jako některé přeplacené rychlokvašky, které do Zlína přijíždějí na někdy ne úplně ideálně organizačně zvládnuté poetry slamy v klubu Sklep 33.

Drsný hlas bez příkras a razantní metafory blíží se realitě. Žádné velké kombinace. Prostá síla slova. Lidi poslouchají a uchichtávají se. V rukou drží kelímky se svařákem, jediným dostupným pitím. Přišla místní kurátorka, pár studentů reklamní fotografie ze zdejší univerzity nebo třeba lokální prodavač hraček. Toho jsem předtím náhodou potkal v lázních a informoval ho, že se slam koná. A že vůbec existuje Garáž. Prohlásil, že dneska ty granty dávají na každou blbost, ale nakonec místní pábítel přišel i se ženou. Je fanouškem mého pojetí a díky němu rozjedu docela kontinuální improvizaci.

Jsem u slamu sedm let a je sucho. Jsem v sedmém nebi, že tady dnes nemusím nikomu nic dokazovat. Nemusím hrotit výkon, abych dokázal, že si zasloužím tady být, že se vyplatím. Je mokro. Sněží, vločky se něžně snáší a panuje mírumilovná atmosféra. Nikdo nikoho neshání, nehání, nesnáší. Když slezu z pódia, hračkař říká, že to bylo dobré. „To bylo pro tebe.“ Směje se. Když ve vás někdo věří, je to všelék. Nic si ze svého projevu nepamatuju, takže ani nevím, co bylo dobré. Mám jen dobrý pocit, že to mám za sebou.

Dát to všem

Na paletu jde Džanek, pohledný blondák, který na slamovou scénu vstoupil teprve v listopadu. Vypadá jako někdo z padesátých let, rokenrolový pianista Jerry Lee Lewis. Vůbec to není alfouš, spíš takový hodný kluk, ale jeho text je přinejmenším provokativní. Přijel s bývalou přítelkyní. Rýmuje o tom, že chce dávat lásku nejen své jediné, ale všem. „I o tom je slam,“ moderuju pak, „říct na pódiu to, co nedokážeme říct v reálném životě.“

Džanek v jednu chvíli zapomene text, musí ho hledat po kapsách. Takové momenty na slamu bývají paradoxně nejlepší. Nejživější. Publikum se zasměje, bývalka se tváří zasmušile, ale on to může dát všem, takže i jí. Markéta Raketa si stoupne doprostřed prostoru. Příjemným hlasem, nevtíravě, ale teatrálně odříkává svůj milostný monolog. Kolem ní se vznáší zvláštní nejistota, křehkost, kterou, jak se mi zdá, český slam není schopen ocenit, protože příliš spěchá do časopisů a učebnic.

Akce se klidně obejde bez čísel a losování pořadí a podobných rituálů. Je ve slamu to hlavní, aby každá hlava v hledišti byla namířenou hlavní? A zákaz rekvizit je zákonem z paranoidní říše. Co se týče slavného typicky slamového projevu, Kravál není jediným důkazem na poetické scéně, že slam nevlastní patent na patetický přednes. Spíš do něj protagonistu nutí. Co jsem v poslední době viděl, tak přednášejí, a ne jen čtou, třeba Jakub Řehák nebo Michal Tallo. Slam je přirozená sdílnost, kterou jakékoli vzorce spíš mrzačí.

A ideál co největšího davu? Davová psychóza má samozřejmě něco do sebe, ale intimní publikum je zase výraznější. Člověk si stačí všechny zkontrolovat a uložit do vnitřní databáze, rozvinout představivost, souznít. Potom je bez nervů. Pro pocit je lepší, když se z publika

nestane hladový had davu lačný stít něčí hlavu a vysmát se jí nebo naopak jí lichotit na piedestalu. Vítěz vyplyne přirozeně, vyberou ho ovace a vibrace večera.

Zvláštním hostem je Vašek, kámoš, od kterého jsem dva roky vídal jen kýčovitě cestovatelské fotografie na Facebooku. Teď je najednou tady. Vytáhnu ho na jeviště. Před pár týdny se vrátil z Kanady. Zářící z něj něco jiného než z jeho předchůdců. Moc toho neříká, ale na druhou stranu není tak úzkoprse zkoncentrovaný jako profesionální performeři. Brzy ho ale musím utnout, protože se s plechovkou piva na paletě trochu moc zabydlel.

Ohlásím procházku na vrchol kopce Burešov, na jehož úpatí se Zlín nachází. Nikdo si mě nevšimá, ale když zařvu, že vyrážíme, a zároveň opravdu vyrazím, komorní dav se nějakým zázrakem vydává v mých šlépějích.

Sudy v mlze

Zlín tone v mlze. Kravál se mě ptá, co to tam tak svítí. Vozovna MHD. Centrum zeje v těžké, černé tmě. Je neviditelné, jako vybombardované. Kraválova holka jde s Markétou a Julií, Džankovou ex, válet sudy. Jsou jako smyslů zbavené. Věří kopci, že na něm nebudou žádné střepy. Čerstvě padlý sníh neposkvrní žádná krev. Kulisami jsou nalajnované čtvrti půldomků na protějším kopci. Původně byly postavené ve dvacátých a třicátých letech jen na třicet let, teď jsou chráněnými památkami. A tak je to se vším.

Holky jdou znova. Napadá mě, že tohle je ten pravý slam. Něco, co nebylo na programu. Muži se nepochlapí, jen moudře postávají. Zavelím návrat, nadšen ze své moci. Jde se pěšky do Sklepa 33. Osmadvacátého března se tu koná slam jménem Čistě dámská záležitost. Procházím s Kraválem všechna jména poetické scény. Slameři vždycky drbou jenom slamery, ale tenhle zná i básníky.

Zajíc, Racková, Babáková, Linhart, Leitgeb, Vacek, Čada, Škrabal, Borkovec, Mezník, Ohnisko, Dežinský, Stehlíková, Řehák, Hruška, Novotný, Typlt, Wudy, Luňáková, Škrob a tak dál a tak dál, protože básníků je jak much. Věnuje mi svou sbírku *Přehnaných nadějí 43* a já mu dám *Mělké jámy* od ředitele české slam poetry Tomáše Kúse. Nevěděl, že píše. Když se ho později ptám, jak se mu líbila, odpoví: „Je to na mě moc rodinný a o dětech.“

Sedí s námi i Julie, Džanek a Markéta. Jako by jim uletěly včely. Jako by čekali, až dospělí domluví. Otočím se na ně a snažím se je nějak zabavit.